

УДК 796.032.2

ББК 75.8

Станіслав Заборняк

РОЗВИТОК БОКСУ В УКРАЇНСЬКИХ СПОРТИВНИХ КЛУБАХ ГАЛИЧИНИ (1925 – 1939 рр.)

У роботі висвітлено діяльність як українських, так і польських спортивних клубів та їх спортсменів-боксерів на теренах Галичини за часів Другої Речі Посполитої (1925–1939 роки). Виявлено, що успіхи боксерів у період між двома світовими війнами стали, по суті, передумовою розвитку українського боксу.

Ключові слова: спортивні клуби, бокс, Галичина, Друга Річ Посполита.

The scientific research shows the Ukrainian and Polish sports clubs and sportsmen (boxers) activity on the territory of Galicia under Rzeczypospolita ruling (1925-1939). It was found out that the boxer's success in the period between two World Wars had given ground to the development of such Ukrainian kind of sports as boxing.

Key words: sports clubs, boxing, Galicia, Rzeczypospolita.

Постановка проблеми. Отримання у 1918 р. незалежності Польщею після тривалого періоду колонізації (1772 – 1918), а також закінчення Першої світової війни спричинили введення нового адміністративного укладу в Європі. У результаті рішення західних сил терени Галичини й Волині опинилися у кордонах Другої Речі Посполитої. З таким рішенням не погодилось українське населення, яке проживало в цих місцевостях і прагнуло до утворення власної держави. У 1918 р. ці дії викликали збройні сутички між українцями й поляками, що проживали на даних землях. Їх закінченням було підписання у 1921 році російського пакту. Як наслідок такої угоди, згадувані вище території залишились у розпорядженні Польщі аж до початку Другої світової війни. Усе це спричинило союзницькі відносини між представниками українського й польського етносів у всіх ділянках суспільного життя. Відобразилося це також у розвитку українського спортивного руху, який був започаткований ще на початку ХХ століття [1; 3; 5].

Мета роботи – дати характеристику діяльності спортивних клубів Галичини в 1925–1939 рр., спрямовану на розвиток боксу.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети були використані теоретичний аналіз, вивчення архівних документів міст Львова, Івано-Франківська, Перемишля, Жешува.

Результати дослідження. Аналіз діяльності спортивних клубів дозволив установити, що в 1925–1939 рр. одним із найпопулярніших видів спорту серед українців Галичини був бокс. Традиції цього виду спортивного одноборства українців відносяться ще до часів Запорізької Січі [2; 6]. Серед спортивних змагань, що організовувались традиційно у святкові дні на майдані, особливо улюбленим заняттям козаків були кулачні бої, які часто перетворювались у боксерські змагання цілих куренів. У ХVІ столітті цей різновид спортивної діяльності, зазвичай, використовувався українцями, які проживали на східних кордонах Речі Посполитої. Проте вперше українська боксерська секція була створена в 1925 році при спортивному клубі “Україна” С.Слезяком [7]. Першим тренером боксерів у цьому клубі був Юліан Козак, який зібрав українців із польських спортивних клубів і створив першу українську спортивну команду [9].

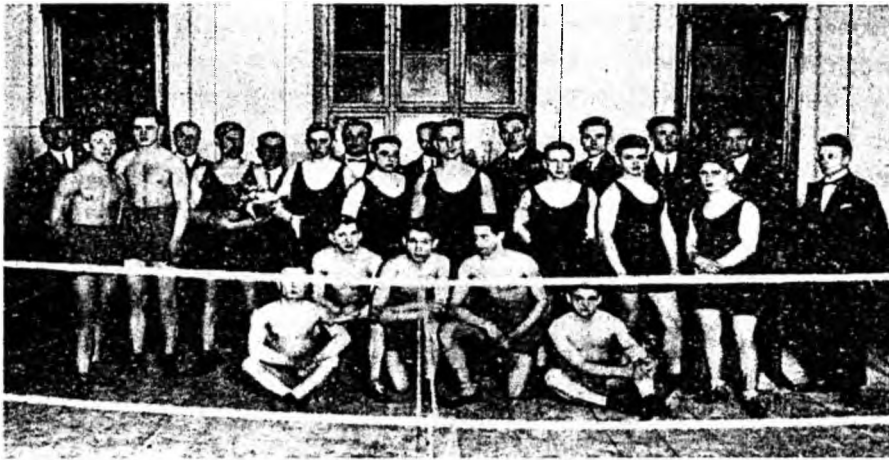

Фото 1. 1926 рік. Перші змагання у залі будинку “Народний Дім” у Львові (“Україна” – “І польський боксерський клуб”). (25 років СК “Україна”. Львів, 1936).

Перші внутрішні змагання українців відбулися 2 лютого 1926 року в залі “Народного Дому” Музичного товариства імені Лисенка у Львові. В окремих вагових категоріях перемогу отримали Бегій, Березюк, Білик, Цимбала, Гавриш, Горин і Січ. Перший командний боксерський матч у залі Народного Дому “Україна” виграла у “І польського боксерського клубу” (називався ще “Дружина Боксерська”) 10:4. Українцями, які перемогли в боксерських змаганнях, були: Бегій, Білик, Цимбала, Кобзар і Січ, натомість програли бої Денис і Горин. Проте, коли С.Слезяк залишив секцію, діяльність її припинилася надовго [20].

Заняття боксом на теренах Тернопільщини розпочалося у 1934 році після організації боксерської секції при Спортивному Товаристві “Поділля” (м.Тернопіль). Першими членами цієї секції були: Станіслав Боб’як, Ілля Коцюмбас і Володимир Олейнюк. Спочатку молоді українці остерігались тренування у цій секції, боялись через так звані “боксерські носи”, заборону батьків та наречених. Створені умови для тренувань та фінансові мотивації сприяли тому, що в 30-х роках міжвоєнного періоду це була одна з кращих секцій спочатку в Тернополі, а потім і в лізі Тернопільської області. Після перемоги в серпні 1935 року вона перейшла до класу “А” й охоплювала вже Львівську, Станіславську і Тернопільську області. Українська боксерська секція “Поділля” виступала разом із польськими командами “Чарні” і “Погонь” (Львів), “Полонія” (Перемишль), а також Заводського Робітничого Спортивного Клубу з Тернополя. У тернопільській команді “Поділля” вирізнялися: Роман Дайчак (важка вага), М.Казимирович (напівлегка вага), Йосип Вомпела (напівлегка вага), Володимир Козуба (легка вага), Володимир Новицький (середня вага), Ярослав Пашин (напівважка вага), Степан Зазюляк (важка вага) та інші. Виступи боксерів у Тернополі приваблювали значну кількість уболівальників, які дуже часто не вміщалися у залах Тернопільського Міщанського Братства, де виступала команда спортивного клубу “Поділля”. Майже одночасно, в 1933 році, була створена боксерська секція у спортивному клубі “Пролом” у м.Станіслав. На теренах цього міста функціонувала вже раніше створена польська секція боксерів у клубі “Ревера”, членами якої були й українці (Заславський, Володимир Черняхівський, а також брати Осип і Едвард Хоми). Через низьку активність членів секції боксу в спортивному клубі “Пролом” вона припинила свою діяльність [8]. Найкращі досягнення українські боксери мали в середній та важкій вазі. Незважаючи на старання, у легкій вазі так і не було досягнуто вагомих результатів. Серед боксерів у важкій вазі найкращих успіхів серед українців на загальнопольських теренах досягли: Пашин і Помірко зі спортивного клубу “Україна”

(м.Львів), Крицун та брати Хоми з “Ревери” (м.Станіслав). Осип Хома у віці 16 років у 1921 році здобув титул майстра Станіслава, а його брат у 1923 році отримав титул майстра Польщі. О.Хома в 1937 році став одним із перших професійних українських боксерів. Після отримання боксерської ліцензії у США переміг у першому професійному виступі через нокаут. Проте до 1939 р. польська влада не видала йому паспорт, що змусило його піти служити до польського війська (в 1939 році О.Хома брав участь в обороні Гданська, був також членом дивізії “СС Галичина” й УПА).

Фото 2. 1937 рік. Боксери Тернопільського спортивного товариства “Поділля”. Зліва направо: керівник секції Ілля Коцюмбас, Дайчак, Казмерович, Бомель, Б.Козуб, Новаківський, Когут, Б.Муран, О.Білінський, С.Пашин (Тижневик “Змаг”, 1937, № 1, с.1).

Після значної паузи у діяльності боксерської секції у спортивному клубі товариства “Україна” її відновлення відбулося з ініціативи президента клубу О.Левицького, який забезпечив усі можливості для тренувань боксерів, та за допомогою українських боксерів, що прийшли до клубу під впливом і натиском української громадськості, які, у свою чергу, вибули з польських клубів [23]. 37 листопада 1937 р. боксери спортивного клубу товариства “Україна” відновили свої виступи на рингу [26].

Фото 3. 1937 рік. Вісім найкращих боксерів спортивного товариства “Україна”.
Справа наліво: технічний керівник секції Сія, боксери Тузьо, Кіт, Рудницький, Ощудляк, Лейбюк, Левкович, Пашин, Помірко, а також діячі секції Бутель і Б.Курдиба.

Перші боксерські поєдинки спортсменів клубу “Україна” відбулися з представниками боксерської секції польського клубу “Стрілець” (Рожен). Цю зустріч виграли поляки з рахунком 9:7. Преса тоді виділила боксера “України” Рудницького, який переміг поляка Табіна [26]. Черговим програвцем команди був поєдинок із “Чарні” (м.Львів) – 10:6. Проте боксери “України”, незважаючи на програші, користувалися симпатією численних уболівальників цього виду спорту. Перемога в матчі з високопрофесійною командою “Погонь” 10:6 привела до великої популярності боксерів “України” серед жителів Львова. Слід додати, що в 1937 році боксерська секція спортивного товариства “Україна” (м.Львів) була єдиною такого типу українською командою, що стримувало розвиток цього виду спорту. У зв’язку з цим у тижневику “Змаг” було поміщено звернення до українських спортивних організацій про утворення боксерських секцій. Як результат, роком пізніше розпочалася діяльність боксерських секцій у спортивних товариствах “Сокіл” і “Січ” (м.Львів) [14].

У таблиці 1 подані результати змагань із боксу серед команд класу “С” у 1937 році.

Завдяки діячам львівського спортивного товариства “Україна” Антона Білого, Івана Ощудляка, Юрія Левковича, Петра Рудницького та інших дуже швидко, ще перед Другою світовою війною, було створено команду, яка претендувала на звання майстрів спорту Львова.

Таблиця 1

**Результати змагань серед команд класу “С” у 1937 році
(Тижневик “Змаг”, 1937, №43)**

КЛУБ			
“СТРІЛЕЦЬ”, ЛЬВІВ	2	2:2	18:14
“УКРАЇНА”, ЛЬВІВ	2	2:2	15:17
“ЧАРНІ” II, ЛЬВІВ	2	2:2	15:17

Крім боксу для дорослих були організовані змагання боксерів-юніорів. У змаганнях юніорів Львова 12 лютого 1938 року стартувало 9 львівських клубів: “Чарні”, “Гв’язда – Штерн”, “Гасмонеа”, “Лехія”, “Погонь”, “Рекорд”, “Стрілець”, “Світязь” та “Україна”. Участь у цих змаганнях для молодих українських боксерів закінчилась успіхом. Троє з них виступили у фінальних сутичках. У легкій вазі у третьому раунді представник “України” Ощудляк переміг нокаутом польського боксера з “Чарні” (м.Львів). У напівсередній вазі Левкович подолав Буя зі “Стрільця” (м.Львів), а Помірко переміг Яжовського. Особливо необхідно відзначити успіх претендента на майстра спорту Львова у півсередній вазі, представника спортивного клубу “Україна” Білого. У фіналі він шляхом технічного нокауту переміг польського боксера Шпрунха зі спортивного клубу “Чарні” (м.Львів).

Перемоги та успіхи українських боксерів сприяли розвитку боксу та його популярності серед жителів Галичини. На товариських зустрічах нерідко були присутні 500, а на фінальних змаганнях понад 1000 прихильників боксу. У 1938 році боксери “України” виступали в класі “В” Львівської Окружної Боксерської Спілки. Їх супротивники були на клас слабшими (це підтверджують результати боїв). У четвертій зустрічі, 3 січня 1939 року, за титул майстрів класу “В” вони перемогли Єврейський Робітничий Спортивний Клуб (16:0), ставши, таким чином, кандидатами до найвищої ліги [10].

Зустріч, яка відбулася 13 березня 1938 року між боксерами спортивного клубу “Україна” (м.Львів) і польського клубу “Ревера” (м.Станіслав), викликала величезну зацікавленість місцевого населення. На матч до зали станіславського “Сокола” зібралася величезна кількість уболівальників. Боксери СК “Україна” перемогли польських спортсменів із рахунком 10:6 [15].

Фото 4. Жешув, 1938 рік. Представники команди боксерів СК “Україна” на жешувському рингу. Справа наліво: Помірко, Пашин, Левкович, Білий, Ощудлак, Рудницький, Шолдра, Тузьо, керівник секції, магістр Гарак (“Змаг”, 1938, № 45, с.1).

Дуже вдалим був початок сезону 1938 року для боксерів “України”. 17 липня вони виграли з рахунком 9:5 у польської команди “Світязь” (табл.2), незважаючи на відсутність чотирьох найкращих боксерів (Левковича, Пашина, Рудницького, Тузьо) [25]. У зустрічі проявились боксерські таланти Андрія Кота і Кулика. Ця зустріч викликала надзвичайний резонанс серед глядачів, яких прибуло до зали “Сокола” понад 1000 осіб [11].

Фото 5. 1938 рік. Момент змагань на рингу між боксерами середньої вагової категорії Білим зі СК “Україна” (праворуч) і Самборським із польського СК “Погонь” (Львів).

Таблиця 2

Результати боксерського поєдинку “Україна” – “Світязь” (Львів) 17.07.1938 року (Тижневик “Змаг”, 1938, №26)

Вага	Боксери СК “Україна”	Боксери СК “Світязь”	Результат
Суперлегка	Відсутній	Кальт	5:0
Дуже легка	Кіт В.	Кальт	1:0
Напівлегка	Горан	Кузьміч	1:0
Легка	Кулпик	Чурай	1:0
Півсередня	Ощудлак	Скжишовський	0:1
Середня	Білий	Гроновський	1:0
Напівважка	Кіт А.	Загайчевський	1:0
Важка	Помірко	Відсутній	5:0

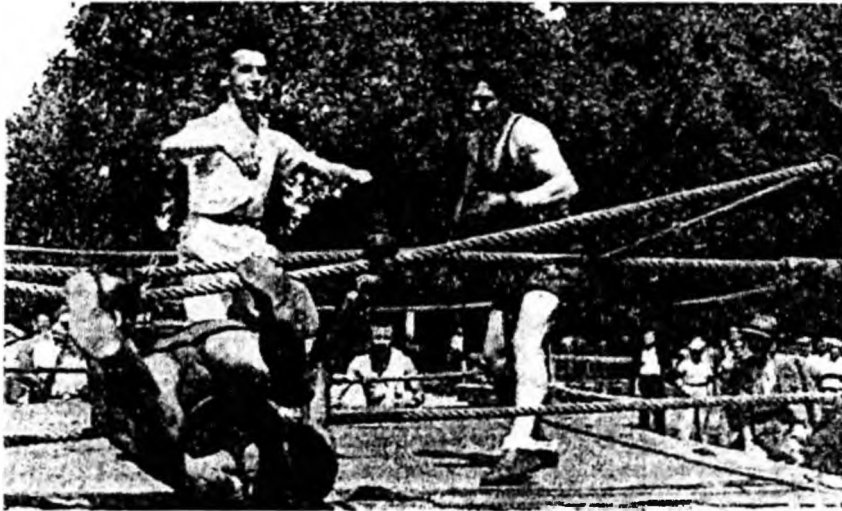

Фото 6. 1938 рік. Ефектна перемога Андрія Кота зі СК “Україна” через нокаут у поединку з боксером Загачевським, представником СК “Світязь” (Львів) на рингу “Сокола-Батька” у Львові. Суддя у рингу Болібжуховський (“Змаг”, 1938, №4, с.3).

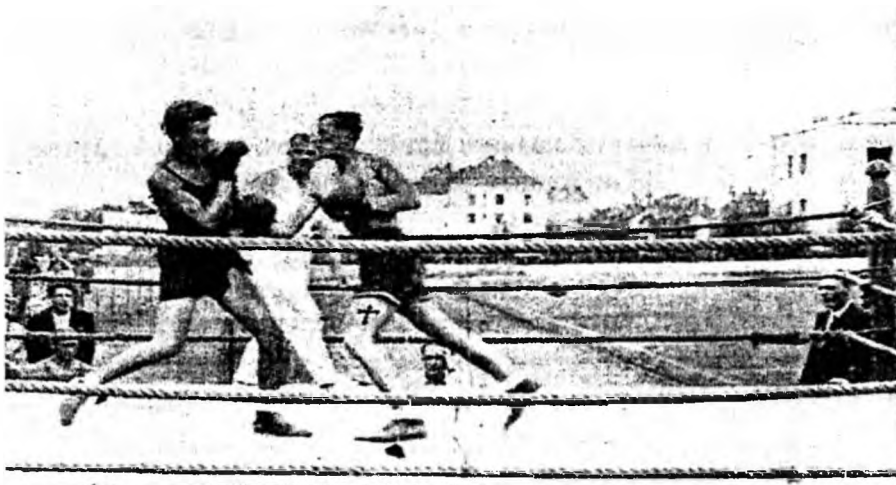

Фото 7. 1938 р. Момент змагань між боксерами легкої вагової категорії Куликом із СК “Україна” і Загородницьким (зліва) зі СК “Погонь” (Львів).

У спортивному середовищі Львова яскравою подією була зустріч польських боксерів СК “Погонь” і “України” (м.Львів). У залі СК “Погонь” 31 липня 1938 року в товариських зустрічах зустрілись боксери обох клубів у шести вагових категоріях. Сутички відбулися без напівважкої і важкої ваги, в якій у Львові домінували українці Пашин і Помірко. Суддями тут були Бурек і Гельцель. На зустрічах були присутні понад 1000 глядачів. Результати даних змагань подані в таблиці 3 [11].

Таблиця 3

**Результати боксерських боїв у товариській зустрічі СК “Україна” і “Погонь”,
Львів, 31.07.1938 року (Тижневик “Змаг”, 1938, №28)**

Вага	Боксери СК “Україна”	Боксери СК “Світязь”	Результат
Суперлегка	Бойко	Молдінгер	0:1
Дуже легка	Кіт В.	Ксяк (дискф.)	1:0
Напівлегка	Рудницький	Іванов	1:0
Легка	Кулпик	Загороднік	1:0
Півсередня	Ошудляк	Брицький	1:0
Середня	Білий	Самборський	1:0

Боксери СК “Україна” в 1938 році виступали у класі “В” (табл.4). У першій зустрічі з львівською командою поляків зі СК “Лехія”, яка відбулася 27 листопада 1938 року, українські спортсмени перемогли з рахунком 16:0. Команда “Лехії” з’явилась не в повному складі (тільки 6 боксерів). Усі сутички були переможними для боксерів “України”. У черговій зустрічі українські боксери перемогли команду класу “В” Єврейського Робітничого Спортивного Клубу Львова зі значною перевагою (16:0).

Таблиця 4

**Графік та результати змагань команд класу “В” станом на 1 грудня 1938 року
(Тижневик “Змаг”, 1938, №5)**

№ з/п	Клуб	Кількість зустрічей	Результат
1	“Україна”, Львів	2	25:7
2	“Ресов’я”, Жешув	1	7:9
3	ЄРСК, Тернопіль	0	0:0
4	“Лехія”, Львів	1	0:16

У підсумку сезону 1938 року боксери “України” провели ряд зустрічей: 3 – з майстрами клубу “Ресов’я” з Жешува (9:7), львівської “Лехії” II (16:0) та ЄРСК (16:0), а також 9 товариських (“Чарні” – 14:2, “Лехія” – 4:11 і 6:10, “Погонь” – 7:5, “Ревера” – 7:9, “Рекорд” – 8:6 і 10:6, а також “Світязь” – 6:10 та 9:5). Тренером команди був П.Харак. У 1939 році відбулись дві зустрічі, в яких боксери “України” виграли у “Гв’язди” 15:1, а також домоглися нічиєї зі спортсменами “Чарні” – 8:8. Крім цього, українські боксери та юніори виступали як збірні команди від Львівського округу і в окремих змаганнях на здобуття титулу майстрів. З 18 боксерських зустрічей спортсмени СК “Україна” виграли 11, одну звели вничю і 6 програли. У цілому, боксери “України” провели 187 боїв, з яких 106 виграли, 14 провели вничю, 67 програли [8]. У 1937 – 1939 роках у секції налічувалось 37 боксерів. 2–5 березня 1939 року відбулись останні перед Другою світовою війною боксерські бої Львова. Виступило в них двоє боксерів “України” – Помірко у легкій і Білий у півсередній вагових категоріях.

**Статистичні дані боїв боксерів “України” в 1937 – 1939 роках
(Тижневик “Змаг”, 1939, №4)**

Прізвище	Кількість боїв	Виграні	Нічия	Програні	Результат
Ошудляк	21	10	3	8	23
Помірко	18	13	0	5	26
Рудницький	17	12	1	4	25
Пашин	16	12	1	3	25
Левкович	16	9	4	3	22
Білий	15	12	0	3	24
Тузьо	13	4	2	7	10
Шолдра	12	9	1	2	19
Кт	10	3	0	7	6
Кулик	8	5	1	2	11

Помірко програв через нокаут майбутньому майстрові спорту Шварковському з львівської “Лехії”. Кращим із майстрів був Білий, який переміг В.Сову з жешувської “Ресовії” й П’єска з “Чарні”, а також у фіналі Казімірчака з “Ресовії”, здобув як єдиний представник “України” титул майстра боксу Львова 1939 року [17].

Українські боксерські секції у період Другої Речі Посполитої діяли також при деяких відділках товариств “Сокіл” і “Луг”.

Висновок

У 30-х роках ХХ століття українські спортсмени Галичини брали активну участь у боксерських змаганнях на теренах Польщі. Спортивні клуби і спортсмени Галичини, яка в 1925–1939 роках знаходилася у складі Другої Речі Посполитої, досягли значних успіхів і по суті стали фундаторами українського боксу, в тому числі професійного. Найбільш відомим боксером-професіоналом того часу був Осип Хома зі Станіслава (Івано-Франківськ), який виступав на професійних боксерських рингах США.

1. Андрухів І. Західноукраїнські молодіжні товариства “Сокіл”, “Січ”, “Пласт”, “Луг”. – Івано-Франківськ, 1992. – 180 с.
2. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991. – 230 с.
3. Вацеба О. Нариси з історії Західноукраїнського спортивного руху – Івано-Франківськ: НВ-Лілея, 1997. – 232 с.
4. Вацеба О. Сокільський рух в Галичині наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. (ідейні та організаційні аспекти) // Нація і спорт: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю СТ “Україна”. – Львів, 1991. – С.25–29.
5. Тягур Р. Історія фізичної культури і спорту. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – 271 с.
6. Приступа Є. Народна фізична культура українців. – Львів, 1995. – 225 с.
7. Dęgievicz T., Kobiak M., Polakiewicz S., Wacek R. Księga pamiątkowa “Pogoń” Lwów 1904–1939. – Lwów, 1939. – S.190.
8. “Ukrajina” na rinhu // Zmah. – 1939. – №4. – S.4.
9. 25-littia ST “Ukrajina”, dz. cyt. – S.88.
10. Biłyj boksers’kym mystcem Lwowa // Zmah. – 1938. – №10. – S.2.
11. Czerhowa peremoha bokseriw “Ukrajiny” // Zmah. – 1938. – №28. – S.2.
12. Dwa słowa pro ternopilśkyj boks // Zmah, 1937. – №7. – S.7.

13. Juniory "Ukrajiny" na rinhu // Zmah. – 1938. – №6. – S.1.
14. Na rinhu. Ukrajina w B-klasi ne maje protywnykiw // Zmah. – 1939. – №1. – S.4.
15. Ne 7:9, ale 10:6. hostyna bokseriw Ukrajiny w Stanisławowi // Zmah. – 1938. – №11. – S.3.
16. Ne može buti miscja takij anomalji // Zmah. – 1937. – №13.
17. Ne toj sam Pomirko. Indywidualni bokserški mystectwa // Zmah. – 1939. – №5. – S.2.
18. Perszyj uspicz bokseriw Ukrajiny // Zmah. – 1937. – №39. – S.2.
19. Porazka bokserów Ukrainy // Zmah. – 1937. – №41. – S.2.
20. Rocznik..., dz. cyt. – Warszawa, 1934. – S.447.
21. Rudnicki P.: Moja sportowa kariera. [w:] J. Los i inni (red.): Sportowe Towarzystwo "Ukrajina" Lwow. – Lwów, 1991. – S.52.
22. Ukrajina na rinhu. Wisimka "Ukrajiny" w "B" klasi. Deszczo z istoriji bokserškoji sekciji. Perehľad zmanan' i uspicz // Zmah. – 1939. – №4. – S.4.
23. W rinhu 10:6 dla Ukrajiny u suddiw 10:6 dla "Pohoni" // Zmah. – 1937. – S.2.
24. Wdaczna inawguracija bokserškoho sezonu ST "Ukrajina" // Zmah. – 1938. – №26. – S.2.
25. Za dwa tyżni persza proba // Zmah. – 1937. – №38. – S.3.
26. Źródło: Wdaczna inawguracija bokserского sezonu ST "Ukrajina" // Zmah. – 1938. – №26. – S.2.